

Zbigniew Wardak

Uniwersytet Łódzki

ORCID: 0000-0002-6475-3082

zwardak@wpia.uni.lodz.pl

Głosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z 11 czerwca 2020 r., sygn. akt C-634/18

Artykuł 4 ust. 2 lit. a decyzji ramowej 2004/757 ustanawiającej minimalne przepisy, określające znamiona przestępstw i kar w dziedzinie nielegalnego handlu narkotykami w związku z jej art. 2 ust. 1 lit. c, a także art. 20, 21 i 49 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie kwalifikowało jako przestępstwo posiadanie znacznej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych zarówno w celu konsumpcji własnej, jak i w celu nielegalnego handlu narkotykami, wykładnię pojęcia „znacznej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych”, pozostawiając jednak każdorazowo ocenie sądów krajowych, pod warunkiem że wykładnię tę można racjonalnie przewidzieć.

Stan faktyczny

W glosowanym wyroku¹ Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej² rozpoznawał sprawę, w której Prokuratura Rejonowa w Słupsku (Polska) oskarżyła J.I. przed sądem odsyłającym – Sądem Rejonowym w Słupsku – między innymi o to, że 7 listopada 2016 r. posiadał znaczną ilość środków odurzających i substancji psychotropowych, to jest o czyn z art. 62 ust. 2 u.p.n.³ Z postanowienia odsyłającego wynika, że J.I. posiadał te środki i substancje na własny użytek. Podstawą skierowania przez sąd odsyłający pytań prejudycjalnych

¹ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z 11 czerwca 2020 r., sygn. C-634/18, [https://curia.europa.eu ECLI:EU:C:2020:455](https://curia.europa.eu/ECLI/EU:C:2020:455), <https://eur-lex.europa.eu>, 62018CJ0634, Lex nr 3012256.

² Dalej jako TSUE.

³ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 2050 z późn. zm.), dalej jako u.p.n.

była okoliczność, że zgodnie z decyzją ramową nr 2004/757⁴ każde państwo członkowskie podejmuje niezbędne środki w celu zapewnienia karalności następujących czynów popełnionych umyślnie i bez upoważnienia, m.in. posiadanie lub nabywanie narkotyków dla prowadzenia działań polegających na produkcji, wytwarzaniu, sporządzaniu wyciągów, przygotowaniu, oferowaniu, proponowaniu sprzedaży, rozprowadzaniu, sprzedaży dostarczaniu na wszelkiego rodzaju warunkach, pośrednictwie, wysyłce, przesyłaniu w tranzycie, przewożeniu, przywozie lub wywozie narkotyków (art. 2 ust. 1 lit. c decyzji ramowej). Każde państwo członkowskie podejmuje środki niezbędne w celu zapewnienia, aby przestępstwa podlegały skutecznym, proporcjonalnym i odstraszającym sankcjom karnym (art. 4 ust. 1 decyzji ramowej), przy czym niektóre przestępstwa, w tym czyny określone w art. 2 ust. 1 lit. c decyzji ramowej, powinny podlegać karze pozbawienia wolności, której górna granica mieści się w przedziale od 5 do 10 lat, m.in. w sytuacji gdy przestępstwo dotyczy dużych ilości narkotyków. Jak zauważył sąd odsyłający, ani decyzja ramowa nie definiuje pojęcia „dużych ilości narkotyków”, ani przepis art. 62 ust. 2 u.p.n. nie definiuje pojęcia „znacznej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych”, które to pojęcie odpowiada transponowanemu do prawa krajowego pojęciu „dużych ilości narkotyków”. Sąd odsyłający zauważył, że krajowe orzecznictwo wypracowało pewne kryteria w celu ustalenia, czy ilość środków odurzających lub substancji psychotropowych posiadana przez sprawcę przestępstwa mieści się w pojęciu zawartym w art. 62 ust. 2 u.p.n. Pojęcie to pozostaje jednak jego zdaniem nieostre, a jego wykładni dokonują każdorazowo sądy krajowe. Jak zauważył sąd odsyłający, osoby, które posiadają porównywalne ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych, mogą być traktowane w różny sposób – w zależności od tego, jaką wykładnię przyjmie sąd rozpatrujący daną sprawę, co może naruszać zasadę równości wobec prawa. Podkreślił on również, że skoro decyzja ramowa nie definiuje pojęcia „dużych ilości narkotyków”, państwa członkowskie zachowują znaczny zakres uznania przy wdrażaniu tego pojęcia, co może przynieść ten skutek, że obywatele Unii Europejskiej będą traktowani odmiennie w zależności od tego, w którym państwie członkowskim popełnią przestępstwo. Sąd odsyłający żywi wątpliwości co do zgodności art. 62 ust. 2 u.p.n. z zasadą ustawowej określoności czynów zabronionych i kar, zapisaną w art. 7 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności⁵.

⁴ Decyzja Ramowa Rady 2004/757/WSiSW z dnia 25 października 2004 r. ustanawiająca minimalne przepisy określające znamiona przestępstw i kar w dziedzinie nielegalnego handlu narkotykami (Dz.U. UE. L. z 2004 r., Nr 335, s. 8 z późn. zm.), dalej jako decyzja ramowa.

⁵ Podpisanej w Rzymie 4 listopada 1950 r. (dalej jako EKPC).

Wyrok Trybunału

W przedmiocie właściwości TSUE podkreślił, że w ramach postępowania w trybie prejudycjalnym zadaniem Trybunału nie jest ocena zgodności ustawodawstwa krajowego z prawem Unii ani dokonywanie wykładni krajowych przepisów ustawowych lub wykonawczych, o tyle jest on właściwy do tego, by dostarczyć sądowi odsyłającemu wszelkich wskazówek w zakresie wykładni prawa Unii umożliwiających temu sądowi ocenę takiej zgodności celem wydania orzeczenia w sprawie przed nim zawisłej⁶. Przepis art. 62 ust. 2 u.p.n. penalizuje każde posiadanie znacznej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych, niezależnie od tego, czy jest to posiadanie w celu konsumpcji własnej, czy w innych celach, tj. w szczególności dla prowadzenia jednego z działań wymienionych w art. 2 ust. 1 lit. a) decyzji ramowej. Taka regulacja jest dopuszczalna, a wykładnię pojęcia „znacznej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych” można pozostawić każdorazowo ocenie sądów krajowych, pod warunkiem że wykładnię tę można racjonalnie przewidzieć.

Komentarz

Zagadnienie dotknięte przez TSUE jest jednym z najbardziej kontrowersyjnych w orzecznictwie zagadnień z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Odnośnie kryterium „znacznej ilości” pojawiło się szereg rozbieżnych orzeczeń, które pozwalają na wyodrębnienie trzech stanowisk. Według pierwszego należy stosować wyłącznie kryterium ilościowe, czyli ile narkotyków posiadano. Drugie kryterium to kryterium ilościowo-jakościowe, tzn. oprócz ilości środków ważny jest także ich rodzaj (podział narkotyków na tzw. twarde i miękkie, a przez to, do stopnia szkodliwości środka dla zdrowia i życia człowieka). Według trzeciego należy stosować kryterium ilościowo-jakościowe, a nadto brać pod uwagę cel przeznaczenia środka⁷. Stosowane jest też kryterium wartości rynkowej narkotyku⁸.

Sąd Najwyższy w wyroku z 17 czerwca 1999 r.⁹ stwierdził, że typ kwalifikowany poprzez zmianę „znacznej ilości” został jednakże utworzony przy zastosowaniu wyłącznie kryterium ilościowego, bez możliwości uwzględnienia

⁶ Wyrok TSUE z 18 września 2019 r., sygn. VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo.

⁷ A. Malasińska-Nagórny, *Pojęcie „znacznej ilości” środków odurzających*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 11, s. 160.

⁸ Postanowienie SN z 23 września 2009 r., sygn. akt I KZP 10/09, OSNKW 2009, nr 10, poz. 84.

⁹ Sygn. akt IV KKN 813/98, „Prokuratura i Prawo” 2000, dodatek „Orzecznictwo”, nr 1, poz. 2.

nadto rodzaju wprowadzonego do obrotu środka. Posłużenie się kryterium jakościowym w odniesieniu do znamienia „znaczna ilość” byłoby przejawem wykładni *contra legem*. Z kolei brak ustawowej definicji tego znamienia jest równoznaczny z przekazaniem uprawnień do wykładni treści znamienia ocenego sądowi orzekającemu¹⁰. W późniejszej judykaturze i doktrynie podejście czysto ilościowe nie znalazło kontynuacji.

W przypadku przyjęcia kryterium ilościowo-jakościowego wyróżniają się dwie grupy orzeczeń. Sąd Najwyższy obecnie stoi na jednolitym stanowisku, że znaczna ilość narkotyków to taka, która wystarcza do jednorazowego odurzenia się co najmniej kilkudziesięciu osób¹¹. W uzasadnieniu postanowienia z 23 września 2009 r.¹², Sąd Najwyższy podkreślił, że nie ma powodu do odstępowania od poglądu wypracowanego w piśmiennictwie i judykaturze, w tym w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że jeżeli przedmiotem czynności wykonawczej przestępstw określonych w ustawie jest taka ilość środków odurzających lub substancji psychotropowych, która mogłaby jednorazowo zaspokoić potrzeby co najmniej kilkudziesięciu osób uzależnionych, to jest to „znaczna ilość” w rozumieniu tej ustawy. Podkreślił przy tym, że tendencja do ograniczania zakresu znaczeniowego pojęcia „znaczna ilość” nie uwzględnia, iż granice sankcji za typy kwalifikowane są zakreślone szeroko (oprócz grzywny) i że istnieje instytucja nadzwyczajnego złagodzenia kary pozbawienia wolności (art. 60 § 1–4 k.k. oraz art. 343 § 2 pkt 1 k.p.k.), a nadto wchodzi też w rachubę szersze podstawy warunkowego zawieszenia wykonania kary za występki (art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k.). Jest więc możliwa odpowiednia reakcja karna także za te przestępstwa. Nie ma więc potrzeby obejmowania typami podstawowymi coraz większej liczby zachowań, i to w sytuacji gdy rośnie skala przestępczości narkotykowej¹³.

W doktrynie formułuje się przeciwko temu szereg krytycznych uwag. Wskazany próg został określony arbitralnie i bez uzasadnienia, dlatego nie bierze się pod uwagę już kilkunastu bądź dopiero kilkuset lub więcej jednorazowych

¹⁰ Z lektury dalszej części uzasadnienia wynika podzielenie zapatrywania sądów rozpoznających tę sprawę, które ustaliły, że tzw. działkę stanowi 1 g marihuany, a przedmiotem wykonawczym było ponad 250 działek (266 g marihuany). Słusznie zatem, zdaniem Sądu Najwyższego, sądy przypisały oskarżonemu wprowadzenie do obrotu „znacznej ilości” tego środka, skoro chodzi tu o ilość mogącą zaspokoić potrzeby już kilkudziesięciu osób. Wyróżnik jakościowy miał więc jednak wpływ na ocenę Sądu Najwyższego – zob. postanowienie SN z 23 września 2009 r., sygn. akt I KZP 10/09, OSNKW 2009, nr 10, poz. 84.

¹¹ Wyroki SN z: 1 marca 2006 r., sygn. akt II KK 47/05, OSNKW 2006, z. 6, poz. 57; z 10 czerwca 2008 r., sygn. akt III KK 30/08; postanowienia SN z 1 lutego 2007 r., sygn. akt III KK 257/06, R-OSNKW 2007, poz. 339; z 7 lutego 2007 r., sygn. akt III KK 245/06, R-OSNKW 2007, poz. 387; z 23 września 2009 r., sygn. akt I KZP 10/09; OSNKW 2009, nr 10, poz. 84. Zob. także m.in. wyroki SA w Poznaniu z 20 czerwca 2013 r., sygn. akt II AKa 87/13, Lex nr 1392007 oraz z 3 listopada 2015 r., sygn. akt II AKa 115/15, Lex nr 2122468.

¹² I KZP 10/09, R-OSNKW 2009, poz. 1879.

¹³ Zob. podobnie postanowienie SN z 14 lipca 2011 r., sygn. akt IV KK 127/11, OSNwSK 2011, nr 1, poz. 1298.

dawek¹⁴. Jak zauważył Janusz Kanarek, prowadzi to do znacznego rozszerzenia zakresu kryminalizacji. Oparcie się na takim kryterium spowoduje, że największy zakres kryminalizacji będzie dotyczyć typu kwalifikowanego, natomiast zakres typu podstawowego i uprzywilejowanego jest w ten sposób bardzo ograniczona¹⁵. Podobnie zauważył Sąd Apelacyjny w Krakowie wyroku z 31 sierpnia 2005 r.¹⁶: przyjęcie kryterium odurzenia kilkudziesięciu osób, jak to czasem wyrażano, po pierwsze, byłoby to sprzeczne z treścią owego słowa w języku polskim oznaczającego dość dużą ilość, więc nie ilość niewielką, zaś po drugie – byłoby sprzeczne z trójstopniowym podziałem owych przestępstw na typy kwalifikowane odnoszące się m.in. do ilości znacznych, na typy uprzywilejowane dla wypadków mniejszej wagi odnoszące się do ilości nieznacznych oraz na typy podstawowe przestępstw z cytowanej ustawy. Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z 11 października 2017 r.¹⁷, który ponadto podkreślił, że w wielu krajach są ilościowo przyjmowane ilości nieznaczne (w Portugalii wykroczeniem jest posiadanie do 25 g marihuany, w Czechach górną granicą ilości nieznacznej jest 15 g marihuany, zaś w Niemczech w zależności od landu jest 5 do 15 g). Taka okoliczność powinna skłaniać do refleksji, czy przyjmowanie podobnych ilości w Polsce, jako typu podstawowego bądź kwalifikowanego, jest zasadne.

Jak słusznie zauważył Tomasz Koziół, znajduje tu swe odbicie tzw. mechanizm wzorca – precedensu, jako sposobu rozumienia znamienia ocenego, a późniejsze rozstrzygnięcie dekodujące znamię ocenne jest powtórzeniem wcześniejszego, tyle tylko że w tym przypadku petryfikuje ono miernik wskazany intuicyjnie i bez szerszego uzasadnienia. Autor ten podkreślił, że typ zasadniczy powinien obejmować zasadniczą większość przypadków, zaś typ kwalifikowany wyjątkowe, właśnie z uwagi na znaczną ilość przedmiotu czynności wykonawczej. Zatem stanowisko wyrażane w orzecznictwie Sądu Najwyższego byłoby być może bardziej uzasadnione, gdyby istniał jeszcze typ multikwalifikowany operujący znamieniem wielkiej ilości środka odurzającego, jednak takiego brak¹⁸.

Natomiast w orzecznictwie sądów apelacyjnych, w tym przede wszystkim Sądu Apelacyjnego w Krakowie, można znaleźć inne linie orzecznicze, w któ-

¹⁴ W. Radecki, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2006 r., II KK 47/05*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2006, nr 12, poz. 145, s. 684.

¹⁵ J. Kanarek, *Ocenny charakter znamienia „znacznej ilości” środków odurzających. Próba reinterpretacji przyjmowanych w doktrynie i orzecznictwie poglądów*, „Przegląd Sądowy” 2019, nr 1, s. 60–61. Autor bowiem słusznie zauważył, że ilość niewielka, determinująca wypełnienie typu uprzywilejowanego „wypadku mniejszej wagi”, będzie ilością od 1 do 9, a typu kwalifikowanego od 20 w górę, zatem typ podstawowy będzie obejmował swoim zakresem posiadanie jedynie ilości od 10 do 19 porcji.

¹⁶ Sygn. akt II AKa 167/05, KZS 2005, z. 9, poz. 32.

¹⁷ Sygn. akt III KK 73/17, OSNKW 2018, nr 1, poz. 7 z głosem T. Koziola, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2019, z. 3, s. 89–99.

¹⁸ T. Koziół, *Znaczna ilość środka odurzającego*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 11, s. 70–71.

rych wskazuje się, że jest to ilość nie mniejsza niż jest to wystarczające do jednorazowego odurzenia kilkuset osób¹⁹, ponad tysiąca osób²⁰, kilkunastu bądź kilkudziesięciu tysięcy osób²¹. Jednakże te odstępstwa od linii orzeczniczej od pewnego czasu są eliminowane kasacyjnie²². W doktrynie często postuluje się zawężenie zakresu penalizacji do ilości wskazujących na hurtowy charakter przestępstwa, wobec ilości mierzonych w kilogramach, odpowiadających ilościom porcji liczonemu w tysiącach osób, co pozwoli zachować kompromis pomiędzy funkcją gwarancyjną a ochronną prawa karnego²³.

Przy tym kryterium ilościowo-jakościowym pojawia się wątpliwość, czy w przypadku np. ziela konopi indyjskich należy przyjmować działkę handlową stanowiącą 1 g marihuany²⁴, czy też wobec okoliczności, że często działką handlową jest 0,5 g marihuany, to należy przyjmować taką dawkę, czy też – jak niekiedy zdarza się – przyjmować, że do odurzenia wystarczy 0,2 g, co oznaczałoby możliwość odurzenia 1 g suszu konopnego aż 5 osób. Należy przy tym pamiętać, że w przypadku tego narkotyku istotne jest stężenie psychoaktywnego tetrahydrokannabinolu (THC), jak również kannabinolu (CBD), który nie ma działania psychoaktywnego, a który wpływa na działanie psychoaktywnego THC²⁵. Stąd też jasne i czytelne stanowisko uzależniające kwalifikację od możliwości odurzenia określonej ilości osób, jest także bardzo ocenne.

W orzecznictwie sądów apelacyjnych pojawiło się także stanowisko, że kryterium decydujące o tym, czy ilość środków odurzających jest „znaczna”, „nieznaczna” czy „zwykła”, należało upatrywać w ich masie wagowej (gramy, kilogramy, tony), rodzaju środka odurzającego (podział narkotyków na tzw. miękkie i twarde) oraz przeznaczeniu (cele handlowe, potrzeby własne) według zamiaru sprawcy²⁶. Ten kierunek wykładni podzielił Sąd Najwyższy w wyroku

¹⁹ Wyrok SA we Wrocławiu z 20 lutego 2008 r., sygn. akt II AKa 10/08, Lex nr 357147; wyrok SA w Lublinie z 18 października 2012 r., sygn. akt II AKa 224/12, Lex nr 1237266.

²⁰ Wyrok SA w Lublinie z 18 października 2012 r., sygn. akt II AKa 224/12, Lex nr 1237266.

²¹ Wyroki SA w Krakowie: z 31 sierpnia 2005 r., sygn. akt I AKa 167/05, KZS 2005, nr 9, poz. 32; z 25 października 2006 r., sygn. akt II AKa 205/06, KZS 2006, z. 11, poz. 38; z 30 maja 2007 r., sygn. akt II AKa 85/07, KZS 2007, z. 6, poz. 50; z 15 maja 2008 r., sygn. akt II AKa 70/08, KZS 2008, nr 7–8, poz. 71, z 1 lutego 2011 r., sygn. akt II AKa 142/10, KZS 2011, nr 6, poz. 52

²² T. Kozioł, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 11 października 2017 r., III KK 73/17*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2019, z. 3, s. 89–99.

²³ J. Marciniak, M. Marciniak, *„Znaczna ilość środków odurzających” a wymóg określoności prawa karnego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2011, nr 1, s. 81–82.

²⁴ Zob. m.in. wyrok SN z 17 czerwca 1999 r., sygn. akt IV KKN 813/98, Lex nr 38935; wyrok SA w Warszawie z 18 kwietnia 2000 r., sygn. akt II AKa 22/00, OSA 2001, nr 2 poz. 8, s. 21; wyrok SA w Rzeszowie z 18 marca 2010 r., sygn. akt II AKa 22/10, Lex nr 1016944.

²⁵ Wskazuje się na niekiedy na zmniejszanie negatywnych, subiektywnie zgłaszanych efektów THC, jak poczucie lęku, spowolnienie umysłowe, <https://www.centerformedicalcannabis.com/single-post/2017/07/20/can-cannabidiol-cbd-reduce-adverse-effects-of-the> (data dostępu: 15.10.2021).

²⁶ Wyroki SA: w Warszawie z 18 kwietnia 2000 r., sygn. akt II AKa 22/00, OSA 2001, nr 2, poz. 8; w Katowicach z 28 czerwca 2005 r., sygn. akt II AKa 166/05, Lex nr 164575; w Łodzi z 21 stycznia 2014 r., sygn. akt II AKa 255/13, Lex nr 1416086, w Lublinie z 10 grudnia 2014 r., sygn. akt II AKa 252/14, Lex nr 1587254.

z 11 października 2017 r.²⁷, w którym zauważył, że orzecznictwo nie upoważnia do zastosowania tak schematycznego i uproszczonego sposobu wnioskowania, a stwierdzenie że znaczną ilością jest taka ilość środków odurzających lub substancji psychotropowych, która mogłaby jednorazowo zaspokoić potrzeby co najmniej kilkudziesięciu osób uzależnionych, nie oznacza, że w każdym wypadku ilość narkotyku zdalna do jednorazowego zaspokojenia tak określonych potrzeb może być określona mianem „znacznej” w rozumieniu art. 62 ust. 2 u.p.n., a należy to odczytywać od strony negatywnej, tzn. że jeśli ilość nie wystarcza do odurzenia takiej ilości osób, na pewno ilość ta nie jest znaczna. Sąd Najwyższy zwrócił przy tym uwagę, że przepis ten jest skierowany przede wszystkim przeciwko dealerom, nie zaś odbiorcom towaru. Należy zatem brać pod uwagę także cel i okoliczność, czy mamy do czynienia z osobą uzależnioną, która na własny użytek potrzebuje większej ilości narkotyków. Skoro potrzeby uzależnionej osoby mają wpływ na przyjęcie ilości nieznacznej narkotyków (art. 62a u.p.n.), to nie można jej nie uwzględniać także przy ustalaniu ilości znacznej (art. 62 ust. 2 u.p.n.). Takie stanowisko znalazło poparcie w doktrynie²⁸. Odmienne wypowiedział się m.in. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 23 września 2009 r.²⁹, który wskazał, że ilość to „kategoria pojęciowa, obejmująca to, co może podlegać mierzeniu lub liczeniu, czego może być więcej lub mniej; miara czegoś”. „Luz interpretacyjny” został więc ograniczony przez ustawodawcę, który w ten sposób wykluczył możliwość stosowania kryterium wartościowego (nie wiadomo zresztą, czy miałyby chodzić o wartość rynkową narkotyku, czy cenę hurtową albo detaliczną środków lub substancji używanych do celów przemysłowych, badawczych czy medycznych) oraz kryterium przeznaczenia przedmiotu wykonawczego (cel handlowy czy na własne potrzeby). Jak zauważył T. Koziół, w przepisie art. 62a u.p.n. przesłanka nieznacznej ilości i przesłanka przeznaczenia na własny użytek stanowią dwie odrębne przesłanki umorzenia, zatem kwestia przeznaczenia narkotyku jest irrelevantna z punktu widzenia wykładni znamienia nieznacznej tudzież znacznej ilości, a gdyby było inaczej, sięgnięcie po znamię celu posiadania narkotyku byłoby na gruncie art. 62a u.p.n. zbędne³⁰.

Zgodnością z ustawą zasadniczą przepisu art. 62 ust. 2 u.p.n. zajmował się także Trybunał Konstytucyjny, który w wyroku z 14 lutego 2012 r.³¹ stwierdził

²⁷ Sygn. akt III KK 73/17, OSNKW 2018, nr 1, poz. 7 z glosą T. Koziola, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2019, z. 3, s. 89–99.

²⁸ Zob. m.in. M. Błoński, *Wybrane problemy praktyczne w orzekaniu w przedmiocie przestępstw narkotykowych*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Iuridica” 2016, nr 76, s. 156.

²⁹ I KZP 10/09, R-OSNKW 2009, poz. 1879.

³⁰ T. Koziół, *Glosa do wyroku...*, s. 95.

³¹ Sygn. akt P 20/10, OTK-A 2012, nr 2, poz. 15, z glosą krytyczną T. Koziola, *Znamię „znaczna ilość” a konstytucyjne zasady odpowiedzialności karnej. Glosa do wyroku TK z dnia 14 lutego 2012 r., P 20/10*, „Państwo i Prawo” 2013, nr 5, s. 131–137.

zgodność tego przepisu³² w zakresie użytego znamienia „znacznej ilości”, wymienionych w nich substancji, z art. 42 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał stwierdził, że rozbieżności orzecznicze nie dotyczą orzeczeń Sądu Najwyższego, zapadłych zarówno pod rządami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 24 kwietnia 1997 r.³³, jak i obecnie obowiązującej ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Trybunał stwierdził, że przeciwstawianie utrwalonemu stanowisku Sądu Najwyższego rozbieżnego orzecznictwa sądów apelacyjnych jest w sposób oczywisty nieuprawnione, co wyprowadził z zasady zaufania, tj. że obywatel może zakładać, iż treści obowiązującego prawa są dokładnie takie, jak to zostało ustalone przez sądy, zwłaszcza gdy ustalenie to zostaje dokonane przez Sąd Najwyższy, który sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych w zakresie orzekania i jest powołany do zapewnienia w ramach nadzoru jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że nieostrość czy niedookreśloność pojęć prawnych sprzyja uelastycznieniu porządku prawnego i uczynieniu go wrażliwym na zachodzące w rzeczywistości stany faktyczne, a przez to powinna przyczyniać się do pełniejszego wyrażenia w trakcie stosowania prawa wartości, które wynikają z zasady państwa prawnego.

Zawarcie w treści art. 62 ust. 2 u.p.n. klauzuli generalnej „znacznej ilości” niewątpliwie było celowym działaniem ustawodawcy. Ze względu na okoliczność, że pojęcie to ma znaczący wpływ na wymiar kary, można przyjąć, iż potrzeba precyzyjnego doprecyzowania nie budzi wątpliwości, bowiem niedookreśloność sprzyja uznaniowości³⁴. Znaczące rozbieżności w wykładni art. 62 ust. 2 u.p.n. podają w wątpliwość uwzględnienie przez ustawodawcę zasady *nullum crimen, nulla poena sine lege certa* w procesie legislacyjnym³⁵. Skoro ustawodawca posługuje się znamieniem nieostrym, winien – tak jak zrobił to na gruncie Kodeksu karnego, posługując się analogicznym znamieniem „znacznej szkody” – nadać mu znaczenie legalne³⁶. Sądy orzekające, poszukując sensu znaczeniowego zwrotu „znaczna ilość”, ustalały formalne i jasne kryteria wyjaśniające ten zwrot. Są to jednak zabiegi nie tylko trudne, ale wprowadzające kryteria pozaustawowe, których prowadzenie należy jednak do ustawodawcy, a na ich podstawie sądy powinny orzekać³⁷. W sytuacji kiedy nie wypracowa-

³² A także art. 56 ust. 3 u.p.n.

³³ Dz.U. Nr 75, poz. 468 ze zm.

³⁴ M. Romańczuk-Grącka, M. Gornowicz, *Problemy racjonalizacji polityki kryminalnej w zakresie posiadania narkotyków*, „Przegląd Policyjny” 2016, nr 2, s. 96.

³⁵ N. Wąsik, B. Sygit, *Zmienność wykładni art. 62 u.p.n w sprawach karnych a przestępstwa narkotykowe*, [w:] M. Cieślak, M. Romańczuk-Grącka (red.), *Między stabilnością a zmiennością prawa karnego. Dylematy ustawodawcy*, Olsztyn 2017, s. 538.

³⁶ M. Korzeniak, M. Szurman, *Problemy wykładnicze w prawie karnym*, „Rynek – Społeczeństwo – Kultura” 2017, nr 26, s. 157.

³⁷ Zdanie odrębne sędziego TK Adama Jamroza do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14 lutego 2012 r., sygn. akt P 20/10.

no jednolitego rozumienia znamienia ocennego, sprawca, który nie jest świadomy desygnatu znamienia modyfikującego, może ponieść odpowiedzialność karną za popełnienie typu podstawowego³⁸.

W świetle głosowanego wyroku dopuszczalna jest kwalifikowana penalizacja znacznej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych także w celu konsumpcji własnej, jak również dopuszczalne jest pozostawienie wykładni sądom. Jednakże warunek jest tu postawiony istotny, mianowicie że wykładnię tę można racjonalnie przewidzieć. W przypadku posiadania narkotyków na cele związane z wyrobem, sprzedażą itp. wykładnia obecnie jest przewidywalna. W tym przypadku, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, należy przyjąć ilość wystarczającą do przyjęcia typu kwalifikowanego wystarczającą do odurzenia kilkudziesięciu osób. Tym bardziej typ kwalifikowany zastosujemy w przypadku większej ilości narkotyku, Z inną sytuacją będziemy mieli do czynienia w przypadku posiadania na własny użytek. Wówczas wykładnia jest nieprzewidywalna, bowiem możliwe jest zarówno, że sądy zastosują, niejako mechanicznie, samo kryterium możliwości odurzenia kilkudziesięciu osób bądź większej ilości osób, jak i to, że sądy zastosują inne kryteria, takie jak posiadanie na własny użytek, uzależnienie od narkotyków czy rodzaj narkotyków. Trudna jest także do przewidzenia określenie dawki, która pozwala na odurzenie; może to być, np. w przypadku suszu konopi indyjskich, dawka 1 g suszu, 0,5 g suszu czy 0,2 g suszu. Postawiony przez TSUE warunek przewidywalności wykładni nie został zatem spełniony, co powinno skłonić ustawodawcę do zmiany przepisu w taki sposób, aby dookreślić, chociażby częściowo, kryteria określania „znacznej ilości”.

Wykaz literatury

- Błoński M., *Wybrane problemy praktyczne w orzekaniu w przedmiocie przestępstw narkotykowych*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica” 2016, nr 76.
- Kanarek J., *Ocenny charakter znamienia „znacznej ilości” środków odurzających. Próba reinterpretacji przyjmowanych w doktrynie i orzecznictwie poglądów*, „Przegląd Sądowy” 2019, nr 1.
- Korzeniak M., Szurman M., *Problemy wykładnicze w prawie karnym*, „Rynek – Społeczeństwo – Kultura” 2017, nr 26.
- Kozioł T., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 11 października 2017 r., III KK 73/17*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2019, z. 3.
- Kozioł T., *Znaczna ilość środka odurzającego*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 11.
- Kozioł T., *Znamień „znaczna ilość” a konstytucyjne zasady odpowiedzialności karnej. Glosa do wyroku TK z dnia 14 lutego 2012 r., P 20/10*, „Państwo i Prawo” 2013, nr 5.
- Malasińska-Nagórny A., *Pojęcie „znacznej ilości” środków odurzających*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 11.

³⁸ J. Kanarek, op. cit., s. 62.

- Marciniak J., Marciniak M., „Znaczna ilość środków odurzających” a wymóg określoności prawa karnego, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2011, nr 1.
- Radecki W., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2006 r., II KK 47/05*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2006, nr 12, poz. 145.
- Romańczuk-Gracka M., Gornowicz M., *Problemy racjonalizacji polityki kryminalnej w zakresie posiadania narkotyków*, „Przegląd Policyjny” 2016, nr 2.
- Wąsik N., Sygit. B., *Zmienność wykładni art. 62 u.p.n w sprawach karnych a przestępstwa narkotykowe*, [w:] M. Cieślak, M. Romańczuk-Gracka (red.), *Między stabilnością a zmiennością prawa karnego. Dylematy ustawodawcy*, Olsztyn 2017.

Summary

Commentary on the Judgment of Court (First Chamber) of 11 June 2020, C-634/18

Keywords: law on combating drug addiction, possession of narcotic drugs, possession of psychotropic substances. significant quantity.

This gloss is a comment to the Judgment of Court (First Chamber) of 11 June 2020, C-634/18. In this judgment, the Court ruled that Article 4(2) (a) of Council Framework Decision 2004/757/JHA of 25 October 2004 laying down minimum provisions on the constituent elements of criminal acts and penalties in the field of illicit drug trafficking, read in conjunction with Article (1)(c) thereof, and Articles 20, 21 and 49 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union, must be interpreted as not precluding a Member State from classifying as a criminal offence the possession of a significant quantity of narcotic drugs or psychotropic substances both for personal consumption and for illicit drug trafficking, while leaving the interpretation of the concept of ‘significant quantity of narcotic drugs or psychotropic substances’ to the discretion of the national courts, on a case-by-case basis, provided that that interpretation is reasonably foreseeable. The author agreed with the Judgment of Court analysed Article 62(2) of the Law on combating drug addiction and pointed at discrepancies in judgments of Polish courts and the doctrine. The author also concluded that this situation interpretation of ‘significant quantity of narcotic drugs or psychotropic substances’ couldn’t be foreseen, because in the judgments of Polish courts there are differences in interpretation of the definition of ‘significant quantity of narcotic drugs or psychotropic substances’ and for situations if we should check drugs are for personal consumption or illicit drug trafficking.